

Sygn. akt I ACa 286/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Adam Jewgraf (spr.)

Sędziowie: SSA Beata Wolfke-Kobzar

SSO del. Jolanta Burdukiewicz-Krawczyk

Protokolant: Beata Grzybowska

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2016 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **G. D. i K. D.**

przeciwko **(...) S.A. w W. i (...) S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powodów oraz strony pozwanej (...) S.A. w W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 30 października 2015 r. sygn. akt I C 1884/12

1. **odrzuca zażalenie powodów od postanowienia zawartego w punkcie V zaskarżonego wyroku;**
2. **zmienia zaskarżony wyrok:**
 - **w punkcie II w ten sposób, że zasądza od strony pozwanej (...) S.A. w W. na rzecz powodów kwotę 2.076,82 zł (dwa tysiące siedemdziesiąt sześć złotych 82/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 7 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty, zaś w pozostałej części powództwo oddala,**
 - **w punkcie IV w ten sposób, że odstępuje od obciążania powodów obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz strony pozwanej (...) S.A. w W.;**
3. **oddala apelację strony pozwanej (...) S.A. w W.;**
4. **zasądza od strony pozwanej (...) S.A. w W. na rzecz powodów kwotę 1.370 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy we Wrocławiu zasądził od strony pozwanej (...) S.A. w W. łącznie na rzecz powodów G. D. i K. D. kwotę 6.247,18 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II), umorzył postępowanie wobec strony pozwanej (...) S.A. w W. (pkt III), zasądza łącznie od powodów na rzecz strony pozwanej (...) S.A. w W. kwotę 3.670,07 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt IV), zasądził łącznie od powodów na rzecz strony pozwanej (...) S.A. w W. 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt V), nakazał powodom łącznie uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu

kwotę 3.177,86 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (pkt VI), nakazał stronie pozwanej (...) S.A. w W. uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego we Wrocławiu kwotę 240,26 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (pkt VII).

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne.

Powodowie są właścicielami powstałych z podziału działki (...) – działek (...), nadto do 24 marca 2014 r. byli również właścicielami działki nr (...). (...) te są położone w obrębie K. – K., gmina Ż., ich łączna powierzchnia wynosi 32,71 ha. Grunty zakupione zostały w trybie przetargowym od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Przez działki o numerach (...) przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia (...) relacji O. – K..

Przy zakupie powyższych nieruchomości powodowie nie zostali powiadomieni, iż pod powierzchnią działek o numerach (...) znajduje się gazociąg (...) (...). Na zakupionych działkach brak było w dacie zakupu słupków znacznikowych, które odzwierciedlałyby przebieg gazociągu pod ziemią. Cena sprzedaży działek nie uwzględniała istnienia infrastruktury przesyłowej gazu. O istnieniu gazociągu nie miała wiedzy Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, jako sprzedająca wymienione nieruchomości. Trasa gazociągu na działce (...) (dawniej (...)) w całości przebiega pod powierzchnią ziemi.

W protokołach zdawczo-odbiorczych powódka nie wniosła zastrzeżeń co do przedmiotu wydania i poświadczyla, że zapoznała się z treścią ogłoszenia przetargowego ofertowego.

Powodowie w 2005 r. chcieli sprzedać działki (...) zagranicznemu inwestorowi, jednak z uwagi na posadowienie infrastruktury przesyłowej nie doszło do finalizacji umowy.

Od 1963 r. opisane nieruchomości, na których obecnie znajdują się urządzenia przesyłowe, stanowiły własność Skarbu Państwa. Tereny te początkowo były w zarządzie Rejonowego Rolniczego Zakładu (...) a od 1976r. zostały oddane w zarząd Wojewódzkiemu Ośrodkowi (...) w W.. Budowę gazociągu wysokiego ciśnienia (...) (...) relacji O. – K. rozpoczęto w 1990 r. Przed rozpoczęciem prac przebieg trasy gazociągu został przedstawiony do uzgodnienia Wojewódzkiemu Ośrodkowi (...), który zaakceptował zaprojektowany przebieg trasy bez zastrzeżeń.

Pozwolenie na budowę gazociągu wydane zostało w dniu 6 marca 1990 r. Prace przy jego budowie wykonane zostały zgodnie z dokumentacją techniczną, przy uwzględnieniu norm technicznych, wobec czego od dnia 22 stycznia 1991 r. został oddany do użytku. Przy odbiorze gazociągu komisja stwierdziła, iż brakuje słupków znakowania trasy, co nakazano uzupełnić do dnia 15 marca 1991 r.

W 1994 r. dla nieruchomości 241 założono księgę wieczystą o nr (...), jej właścicielem nadal pozostawał Skarb Państwa, nieruchomość pozostawała w zarządzie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. W tym samym roku założono również księgę wieczystą dla działki (...), jako właściciel wpisany został Skarb Państwa, nieruchomość również została oddana w zarząd Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. W 1995 r. działka (...) została podzielona na działki o numerach (...). (...).

W dniu 7 lutego 1995 r. działkę (...) nabyła G. S., obecnie D.. Działka (...) podlegała podziałom, obecnie działka na której znajduje się gazociąg ma numer (...) i prowadzona jest dla niej księga wieczysta (...). Umową z 2011 r. powodowie rozszerzyli obowiązującą ich majątkową wspólność majątkową i w konsekwencji tej umowy stali się współwłaścicielami nieruchomości, których dotyczy żądanie pozwu.

Pierwsze pomiary geodezyjne sieci gazowej posadowionej na nieruchomościach powodów zostały przeprowadzone na przełomie lipca i sierpnia 2000 r. Dopiero w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ż. z 2005 r. po raz pierwszy został uwzględniony przebieg gazociągu, którego dotyczy niniejsze postępowanie, przy czym nie zostały sprecyzowane możliwości zagospodarowania i ograniczeń w użytkowaniu terenu wokół niego.

Na nieruchomości powodów obecnie znajduje się jeden słupek znacznikowy, który został umieszczony w 2000 r.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ż. z 2005 r. działka (...) częściowo jest przeznaczona jako strefa sportu i rekreacji, częściowo jako teren rolny – łąki i pastwiska. Natomiast działka (...) może być wykorzystywana na cele zabudowy mieszkaniowej, przy czym część tej działki znajduje się w obszarze zalewu wodą.

W dniu 6 lipca 2005 r. gazociąg, którego dotyczy niniejsze postępowanie został oddany przez stronę pozwaną (...) S.A. – jako finansującego, do odpłatnego używania i pobierania pożytków przez czas określony w umowie (leasing) stronie pozwanej (...) – jako korzystającemu. W umowie leasingu zostały określone szczegółowo warunki, na jakich korzystający mógł eksploatować przedmiot leasingu, w szczególności strony ustaliły, że jeśli przedmiot leasingu będzie miał wadę prawną w postaci braku tytułu prawnego finansującego w stosunku do składnika przedmiotu leasingu to korzystający jest zwolniony z odpowiedzialności wobec osób trzecich za bezumowne korzystanie ze składnika przedmiotu leasingu, którego dotyczy wada prawna.

W dniu 2 października 2009 r. gazociąg znajdujący się na nieruchomości powodów został zakupiony przez stronę pozwaną (...) S.A. w W.. Na własność strony pozwanej została przeniesiona określona infrastruktura przesyłowa w postaci gazociągów i stacji redukcyjno – pomiarowych oraz ich części składowych, a także części praw do nieruchomości, na których znajdowały się te urządzenia.

Od 1990 r. nie było żadnej awarii gazociągu ani zdarzenia awaryjnego, nie był również przeprowadzany remont. Bieżące przeglądy gazociągu przeprowadzane są raz na kwartał, przy wykorzystaniu śmigłowca. Dodatkowo raz na kwartał dokonywany jest obchód pieszy gazociągu, który ma na celu kontrolę szczelności gazociągu. Obchód pieszy trwa około 3 min. Strona pozwana eksploatuje gazociąg zgodnie z normą branżową (...) oraz odpowiednią instrukcją eksploatacji sieci przesyłowej. Zakres korzystania z nieruchomości jest znacznie ograniczony, prawdopodobieństwo wystąpienia awarii gazociągu jest niewielkie.

Do prawidłowego wykonywania czynności związanych z bieżącą eksploatacją niezbędna strefa pasa eksploatacyjnego wynosi 6 m. pas gruntu wzdłuż trasy, czyli po 3 m. w obie strony od osi gazociągu. Jest to obszar wyłączony całkowicie ze swobodnego korzystania i gospodarowania przez właściciela. Z uwagi na posadowienie infrastruktury przesyłowej na działce powodów istnieją ograniczenia w planowaniu i rozwijaniu produkcji rolniczej w pełnym jej zakresie na obszarze działki oraz ograniczenia dotyczące zakazu budowy.

Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów w związku z posadowieniem gazociągu wysokiego ciśnienia znajdującym się na terenach, które w okresie od 1 grudnia 2002 r. do 30 listopada 2012 r. stanowiły własność powodów, wyniosło 19.753 zł. Powierzchnia zajęta przez sieć wynosi dla działki (...) m², natomiast dla działki (...) m².

W 2012 r. strona pozwana (...) S.A. planowała przeprowadzenie remontu gazociągu na odcinku o dł. 53,1 m, znajdującym się na działce (...). Do powodów zostały wystosowane na piśmie prośby o uzgodnienie remontu, nadto powodowie zostali poinformowani o zakresie planowanych prac oraz o zobowiązaniach jakie na siebie w związku z tym przyjęła strona pozwana.

Pomimo tego, że wydana została decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji, ostatecznie nie podjęto prac remontowych.

W odpowiedzi na pisma (...) S.A. powodowie odmówili zgody na udostępnienie nieruchomości w celu przeprowadzenia remontu gazociągu, wzywając jednocześnie stronę do podpisania umowy o ustanowienie służebności przesyłu wraz z oświadczeniem o uznaniu odszkodowania za poprzedzający zawarcie umowy okres bezumownego korzystania z nieruchomości powodów. W odpowiedzi strona pozwana wskazała, iż dla merytorycznego zajęcia stanowiska konieczne jest skompletowanie dokumentacji.

W dniu 31 grudnia 1975 r. zostało utworzone przedsiębiorstwo państwowe (...) we W., które połączone zostało z przedsiębiorstwem (...). Przedsiębiorstwo (...) we W. przejęło cały majątek (...) Okręgowego Gazownictwa.

Zarządzeniem nr 36 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 1 sierpnia 1982 r. zostało utworzone przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...). Jednostką organizacyjną przedsiębiorstwa (...) był (...) Okręgowy Zakład (...).

W dniu 21 października 1996 r. podpisano akt przekształcenie przedsiębiorstwa państwowego (...) z siedzibą w W. w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa działającego pod firmą (...) Spółka Akcyjna.

Spółka (...) S.A. w W. została utworzona w dniu 16 kwietnia 2004 r. Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2004 r. została wpisana do rejestru przedsiębiorców jako (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. W dniu 8 czerwca 2005 r. Zgromadzenie Wspólników uchwałą zmieniło nazwę spółki z (...) sp. z o.o. na (...) Sp. z o.o., które następnie przekształcone zostało w spółkę akcyjną.

Przy tak ustalonym stanie faktyczny Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo uzasadnione w stosunku do (...) S.A., zaś postępowanie skierowane przeciwko (...) S.A. zostało umorzone wobec skutecznego cofnięcia żądania ze zrzeczeniem się roszczenia.

Sąd I instancji wskazał, że z dochodzonej przez powodów od (...) S.A. kwoty 80.000 zł z tytułu opłaty za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości – działek nr (...), za okres 10 lat, tj. od dnia 1 grudnia 2002 r. do dnia 30 listopada 2012 r., na uwzględnienie zasługiwało jedynie żądanie zapłaty kwoty 6.247,18 zł. Podstawa prawną roszczeń pozwu były przepisy art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 230 k.c. W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że na uwzględnienie nie zasługiwał podniesiony przez stronę pozwaną zarzut zasiedzenia służebności przesyłu. Strona pozwana wywodziła, że przy uwzględnieniu dobrej wiary po stronie posiadacza nieruchomości do zasiedzenia służebności przesyłu doszło po upływie 20 lat od daty zakończenia budowy gazociągu, czyli w dniu 31 grudnia 2010 r. Sąd Okręgowy wskazał, że do nabycia służebności w drodze zasiedzenia konieczne jest spełnienie czterech przesłanek: posiadanie tej służebności przez przedsiębiorcę (art. 352 k.c.), posiadanie to powinno polegać na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia przesyłowego, stanowiącego własność tego przedsiębiorcy (art. 292 zd.1 w zw. z art. 305⁴ k.c.), posiadanie to powinno być nieprzerwane (art. 172 w zw. z art. 292 zd. 2 i art. 305⁴ k.c.) oraz wymagany jest upływ przewidzianego przez ustawę czasu, tj. 20 lat przy jednoczesnej przesłance istnienia dobrej wiary lub 30 lat (art. 172 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 zd. 2 k.c.) przy istnieniu złej wiary. Zdaniem Sądu I instancji strona pozwana nie wykazała zaś, aby korzystała z urządzenia, które jest widoczne. Jakkolwiek gazociąg jest obiektem trwałym i ze swej natury obiektem niewidocznym, nie sposób było ustalić przebiegu tego gazociągu czy to w oparciu o słupki znacznikowe znajdujące się na nieruchomości powodów bądź na nieruchomościach sąsiadujących, czy też w oparciu o dokumentację. Sąd I instancji przyjął, że powodowie dokonując zakupu przedmiotowych nieruchomości nie posiadali wiedzy na temat posadowionych urządzeń przesyłowych. Informacja ta nie została im przekazana przez sprzedającego przedmiotowe nieruchomości- Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa, która sama nie posiadała wiedzy w tym zakresie. Okoliczność umiejscowienia na działkach powodów gazociągu nie wynikała także ze sporządzonego na potrzeby zawieranej umowy sprzedaży zaświadczenia z Urzędu Gminy Ż., wobec czego brak było wzmianki na ten temat również w akcie notarialnym zakupionej nieruchomości. Sąd I instancji wskazał, że przed datą nabycia nieruchomości przez powodów położenia gazociągu nie sposób było ustalić również na podstawie dokumentacji geodezyjnej. Zdaniem Sądu Okręgowego początek biegu zasiedzenia należy łączyć z rokiem 2000, bo w tej dopiero dacie umieszczony został słupek znacznikowy wskazujący na istnienie gazociągu na działkach powodów. Nawet zatem przy przyjęciu istnienia po stronie pozwanej, jako posiadacza służebności, dobrej wiary, skutek zasiedzenia mógłby nastąpić najwcześniej w 2020 r. Zdaniem Sądu żądanie pozwu było usprawiedliwione co do zasady jedynie za okres przypadający po 02.10.2009r., tj. od kiedy strona pozwana jest właścicielem infrastruktury przesyłowej posadowionej na nieruchomościach, których postępowanie dotyczy i z tą datą należy łączyć istnienie po jej stronie złej wiary w posiadaniu nieruchomości powodów, determinującej obowiązek zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działek powodów. Wysokość należnego wynagrodzenia ustalona została w oparciu o wnioski płynące z opinii biegłych z zakresu gazownictwa i szacowania nieruchomości i obliczona została przez przemnożenie liczby dni bezumownego korzystania przez stronę pozwaną – (...) S.A. z działek powodów (od 02.10.2009r. do 30.11.2012 r.) z sumą należną z tego tytułu za cały dochodzony w sprawie okres (tj. od 1.12.2002 r. do 30.11.11.2012 r.), a tak powstały wynik podzielić przez liczbę dni składających się na cały dochodzony pozwem okres bezumownego

korzystania, co dało kwotę 6.247,18 zł. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zwaloryzowania dochodzonej kwoty na podstawie art. art. 358¹ § 3 k.c., wskazując, że w okresie, za jaki ostatecznie roszczenie było uzasadnione, nie doszło do istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. zasądzając je od dnia doręczenia odpisu pozwu, tj. od 7.01.2013 r.

Orzeczenie o kosztach postępowania w odniesieniu do strony pozwanej (...) S.A. zapadło w oparciu o art. 98 k.p.c., natomiast koszty procesu między powodami a (...) S.A. zostały stosunkowo rozliczone na zasadzie art. 100 k.p.c., przy uwzględnieniu, że powodowie wygrali proces w 7%. Odpowiednio do wyniku sprawy, Sąd nakazał również powodom i stronie pozwanej- (...) S.A. uiścić na rzecz Skarbu Państwa brakujące wydatki w sprawie poniesione tymczasowo ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego we Wrocławiu.

Od powyższego wyroku apelację wywiedli powodowie i strona pozwana (...) S.A.

Powodowie, zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie punktu II, IV i V, zarzucili naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

1. art. 232, 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie uzupełniającej opinii biegłego z dnia 02.06.2015r. i nieprawidłowe wyliczenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów przez stronę pozwaną,
2. art. 102 i 103 k.p.c. polegające na niezastosowaniu ich w sprawie.

Podnosząc powyższe zarzuty, powodowie wnieśli o zmianę punktu I zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od strony pozwanej (...) S.A. na ich rzecz łącznie kwoty 8.324 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 07.01.2013r. do dnia zapłaty, zmianę punktu IV i V poprzez odstąpienie od obciążania powodów kosztami procesu wobec strony pozwanej - (...) S.A. oraz o zasądzenie od strony pozwanej - (...) S.A. zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Strona pozwana - (...) S.A., zaskarżając wyrok w całości, zarzuciła naruszenie:

1) przepisów prawa procesowego, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. polegającego na:

- dowolnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek braku wszechstronnej i obiektywnej oceny materiału sprawy, wbrew zasadom doświadczenia życiowego nieuwzględnienie faktu posiadania przez stronę pozwaną tytułu prawnego do korzystania ze spornej nieruchomości w zakresie utrzymywania i eksploatacji gazociągu,

- dowodnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek braku wszechstronnej i obiektywnej oceny materiału sprawy, wbrew zasadom doświadczenia życiowego przyjęcie, że wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości wynosi 6.247,18 zł podczas, gdy z uzupełniającej opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości wynika, że kwota ta powinna jedynie wynosić 344 zł przy założeniu, że działka nr (...) jest działką rolną, co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia wyższego wynagrodzenia,

2) przepisów prawa materialnego, tj.:

a) 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. polegającego na niezastosowaniu tego przepisu w rozpoznanej sprawie, podczas gdy doszło do zasiedzenia ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności przesyłu, a więc roszczenie powodów o wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości jest bezzasadne,

b) art. 224 k.c. i art. 225 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie, w tym

art. 244 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że strona pozwana jest zobowiązana do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości od dnia 02.10.2009 r., a nie od daty dowiedzenia się o wytoczeniu powództwa.

Podnosząc powyższe zarzuty, strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na rzecz (...) S.A. zwrotu kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sadowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację, strona pozwana (...) S.A. wniosła o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powodów na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 28.12.2015r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu odrzucił apelację strony pozwanej (...) S.A. w zakresie dotyczącym punktu II, III i IV zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny ustalił nadto następujący stan faktyczny:

Wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów przez stronę pozwaną w związku z gazociągiem wysokiego ciśnienia znajdującym się na działkach gruntu o nr (...), obręb K.-K., gmina Ż., za okres od 02.10.2009r. do 30.11.2012r. wynosi 8.324 zł.

Dowód: uzupełniająca opinia biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości i geodezji, k. 447-465.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Na uwzględnienie zasługiwała jedynie apelacja powodów, natomiast apelacja strony pozwanej jako niezasadna podlegała oddaleniu.

Nieuzasadnione było również wniesione przez powodów, a zawarte w treści apelacji, zażalenie co do punktu V zaskarżonego wyroku. Zażalenie dotyczyło rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu między powodami, a drugim z pozwanych – (...) S.A. w W., w stosunku do którego postępowanie zostało umorzone na podstawie art. 355 k.p.c. postanowieniem zawartym w punkcie III wyroku. Jako, że zażalenie dotyczące rozliczenia kosztów procesu między tymi stronami złożone zostało dopiero w apelacji, uznać należało, że wniesione zostało z uchybieniem ustawowego 7-dniowego terminu (art. 394 § 1 pkt 9 w zw. z art. 394 § 2 k.p.c.), a jako takie podlegało na podstawie art. 373 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., odrzuceniu.

Podkreślić na wstępie się godzi, iż poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne Sąd Odwoławczy uznał za prawidłowe i miarodajne, czyniąc je podstawą i własnego rozstrzygnięcia. Ustalenia te podlegały jedynie uzupełnieniu w zakresie dotyczącym wyliczenia należnego powodom wynagrodzenia za bezumowne korzystanie.

Odnosząc się merytorycznie do apelacji stron, wskazać należy, iż najdalej idącym, podniesionym w toku postępowania odwoławczego, uchybieniem jakiego dopuścić miał się Sąd I instancji przy wydawaniu zaskarżonego wyroku, był podniesiony przez stronę pozwaną zarzut błędnego przyjęcia, iż nie doszło po stronie pozwanej do zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, co czyniłoby roszczenie pozwu nieusprawiedliwionym co do zasady.

I tak, z zarzutem tym nie można się zgodzić. Rację ma Sąd Okręgowy, że w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie sposób było przyjąć istnienia po stronie pozwanej dobrej wiary, niezbędnej do upływu określonego w ustawie okresu zasiedzenia, jak też brak było podstaw do tego, aby uznać, iż w przypadku pozwanego (...) S.A. wypełnione zostały pozostałe przesłanki, które mogły skutkować takim zasiedzeniem. Odnosząc się w pierwszej kolejności do przesłanki dobrej wiary, wskazać należy, iż nabycie służebności przesyłu, zgodnie z art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 352 k.c. nastąpi, gdy przedsiębiorstwo przesyłowe będzie korzystało z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności nieprzerwanie od lat 20. W tym miejscu wskazać należy, iż nawet gdyby strona pozwana wywodziła swoje posiadanie od poprzedników prawnych i z treści obecnie już nieobowiązującego przepisu art. 128 k.c. (uchylonego ustawą z dnia 31.01.1989 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Dz.U. z 1989,

nr 3, poz. 11), wyrażającego zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, to zauważyć trzeba, że w roku 1990 zaszły zmiany własnościowe w zakresie korzystania z owej służebności, których zaistnienie niejako obligowało następców prawnych podmiotów korzystających z nieruchomości w ramach jednolitej własności Skarbu Państwa do sprawdzenia i uregulowania stosunków własnościowych, jak i sposobu korzystania z nieruchomości (tak: m. in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 06.09.2013r, V CSK 440/12). Strona pozwana zaś nie wykazała by poczyniła w tym zakresie starania, a tym samym nie udowodniła, iżby przysługiwał jej jakikolwiek tytuł prawny do korzystania z działek powodów w zakresie służebności przesyłu. Nie można przy tym mówić, jak błędnie wywodziła strona pozwana, że za istnieniem po jej stronie dobrej wiary świadczyło dysponowanie pozwoleniem na budowę urządzeń. Jak wskazuje się w orzecznictwie, decyzja o pozwoleniu na budowę oraz poprzedzająca ją decyzja o warunkach zabudowy, wydawana dla obszaru, dla którego brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, bezpośrednio jedynie legalizują zamierzenia budowlane inwestora, w tym także przedsiębiorcy prowadzącego działalność przy wykorzystaniu urządzeń przesyłowych. Decyzje te nie tworzą natomiast tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości, ani nie przesądzają o dobrej wierze podmiotu, który na cudzej nieruchomości wybudował urządzenia przesyłowe i korzystał z nich w zakresie treści służebności przesyłu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17.06.2005 r., III CZP 29/05, OSNCP 2006, nr 4, poz. 64 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9.08.2005 r., IV CK 82/05, nie publ., z dnia 29.01.2008 r., IV CSK 410/07, nie publ.; z dnia 6.05.2009 r., II CSK 594/08, nie publ.). Dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu, że danej osobie przysługuje wykonywane przez nią prawo (por. m.in. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 11.12.1975 r., III CZP 63/75), tymczasem ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało, że strona pozwana zdawała sobie sprawę z tego, iż nie przysługuje jej jakikolwiek tytuł prawny do korzystania z działek powodów, o czym świadczy kierowana przez nią do powodów korespondencja, w której zwracała się do nich o zgodę na wejście na działki celem wykonywania czynności eksploatacyjnych. Powoływanie się przez nią w związku z tym na istnienie dobrej wiary uznać należy za chybione. W orzecznictwie przesądzone zostało, iż zajęcie cudzej nieruchomości i umieszczenie na niej urządzeń przesyłowych bez uzyskania tytułu prawnego jest równoznaczne ze złą wiarą (tak. m.in. SN w wyroku z dnia 25.11.2008 r., II CSK 346/08 wydanym na gruncie postępowania o zasiedzenie służebności przesyłu dot. przesyłowych urządzeń elektrycznych).

Nietrafnym był również zarzut pozwanej, iż istnienie po jej stronie złej wiary w korzystaniu z nieruchomości powodów należy łączyć dopiero z chwilą dowiedzenia się przez nią o wytoczeniu powództwa w niniejszej sprawie, skoro treść kierowanej do powodów na rok przed wytoczeniem powództwa korespondencji, o której była mowa wyżej, wskazywała na świadomość strony pozwanej co do tego, że nie przysługuje jej jakikolwiek tytuł prawny do korzystania z działek powodów, wobec czego zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisów art. 224 k.c. i art. 225 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie, w tym art. 244 § 2 k.c. nie mógł osiągnąć pożądanego rezultatu.

Na pełną aprobatę zasługiwał również pogląd Sądu Okręgowego, iż brak było w sprawie podstaw do uznania, że w przypadku strony pozwanej - (...) S.A. wypełnione zostały przesłanki, od których uzależnione jest nabycie przez przedsiębiorstwo przesyłowe służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, przewidziane przepisem art. 292 k.c. Zgodnie z przywołanym przepisem, znajdującym odpowiednie zastosowanie do służebności przesyłu (art. 305⁴ k.c.), służebność może być nabyta przez zasiedzenie tylko wtedy, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia na nieruchomości. Jak wynika natomiast z poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych takich trwałych i widocznych urządzeń, które znakowałyby przebieg gazociągu, a co za tym idzie i pozwalałyby na powzięcie wiedzy o jego istnieniu, nie było ani na nieruchomości powodów, ani na nieruchomościach sąsiednich. Z ustaleń Sądu I instancji wynikało, że w trakcie przeprowadzonego po wybudowaniu urządzeń przesyłowych odbioru końcowego stwierdzono konieczność postawienia słupków znacznikowych. Strona pozwana zaś nie wykazała w toku postępowania, aby o takie oznaczenia w istocie zadbała. Za niewystarczające w tym względzie uznać należało twierdzenia strony pozwanej, iż oznaczenia te musiały istnieć, bo służyły przeprowadzaniu czynności sprawdzających stan urządzeń przez pracowników przedsiębiorstwa przesyłowego. Nie budziło wątpliwości Sądu Apelacyjnego, że oznaczeń tych jednak nie było. Uwagę zwraca okoliczność, która w sprawie nie była zresztą przez strony kwestionowana, że w 1995 r. gdy powodowie nabywali przedmiotowe działki, nawet w dokumentacji geodezyjnej nie zostało uwzględnione by pod powierzchnią tych nieruchomości znajdowały się sieci gazociągowe. Z akt sprawy wynika

jedynie, iż jeden ze słupków znacznikowych postawiony został w 2000r. W tych okolicznościach uznać należało, za Sądem Okręgowym, że od tej dopiero daty można mówić o „widoczności” urządzenia przesyłowego w postaci gazociągu, a co za tym idzie, z tą dopiero datą, a nie wcześniej, należy łączyć początek biegu zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, a skoro tak, to nie mógł zasługiwać na uwzględnienie zarzut strony pozwanej, że doszło przez nią do zasiedzenia tej służebności na nieruchomości powodów.

Mając powyższe na uwadze, nie budziło wątpliwości, iż powodom jako właścicielom nieruchomości, których prawa zostały naruszone w inny sposób niż przez pozbawienie władztwa nad nieruchomością, przysługiwały w stosunku do strony pozwanej - (...) S.A. roszczenia uzupełniające przewidziane w art. 224 § 2 w zw. z art. 225 k.c.

Za trafne uznać należało przy tym zawarte w apelacji zastrzeżenie powodów co do nieuwzględnienia przez Sąd Okręgowy całości należnego z tytułu bezumownego korzystania z przedmiotowych działek wynagrodzenia za okres od 02.10.2009r. do 30.11.2012r. Koniecznym okazało się w tym względzie uzupełnienie przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych o wnioski płynące z uzupełniającej opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości i geodezji. Dokonując obliczenia należnego powodom wynagrodzenia Sąd I instancji wyliczył je jako średnią odpowiadającą czasowemu korzystaniu przez stronę pozwaną ze służebności, przyjmując jako podstawę wyliczone przez biegłego wynagrodzenie za okres 10-letni (od 01.12.2002 r. do 30.11.2012 r.), co dało sumę 6.247,18 zł. Tymczasem biegły w swej opinii wskazał, iż należne za okres bezumownego przez stronę pozwaną korzystania wynagrodzenie winno opiewać na kwotę wyższą, tj. 8.324 zł. Tej treści wnioski opinii, wobec jej fachowości, rzetelności i zupełności, Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje i przyjmuje za własne. Słusznie przy tym biegły sądowy, wyliczając wynagrodzenie wziął pod uwagę zmieniający się na przestrzeni spornego okresu charakter działek, które początkowo były działkami o przeznaczeniu rolnym, a potem w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2005 r. zmieniły swoje przeznaczenie – działka nr (...) uzyskała przeznaczenie na cele zabudowy mieszkaniowej, a działka nr (...) na sport i rekreację (opinia biegłego na k. 320-359). Myli się strona pozwana, zarzucając, że skoro działki te początkowo miały charakter rolny, to wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie należy obliczać wedle pierwotnego ich przeznaczenia. W sporządzonej opinii sądowej biegły słusznie zwrócił uwagę, że uwzględnieniu podlega nie to jak właściciel działki z niej korzysta, lecz to jak mógłby z niej korzystać, a zatem skoro przykładowo działka nr (...) ma przeznaczenie budowlane, wyliczenia jej się dotyczące winny być czynione przy uwzględnieniu jej budowlanego przeznaczenia i ten sposób poczynione przez biegłego uznać należy za prawidłowe. W rezultacie, przy wzięciu pod uwagę przeznaczenia obu działek, należne powodom wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania winno opiewać na 8.324 zł, nie zaś jak przyjął Sąd I instancji – 6.247,18 zł, wobec czego zaskarżony wyrok w zakresie punktu II, oddalającego dalej idące powództwo, podlegał zmianie przez zasądzenie na rzecz powodów od strony pozwanej dalszej kwoty 2.076,82 zł, o czym orzeczono w punkcie 2 tiret pierwszym wyroku. W pozostałym zakresie powództwo jako niezasadne zostało oddalone.

Konsekwencją zmiany wyroku Sądu I instancji była zmiana rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego poprzez odstąpienie od obciążania powodów kosztami na rzecz strony pozwanej na zasadzie 102 k.p.c. Z akt postępowania wynikało, że rzeczywiście, tak jak wskazywali powodowie w wywiedzionej apelacji, podejmowali oni na etapie przedprocesowym próby uregulowania sytuacji związanej z korzystaniem przez stronę pozwaną z ich działek, jednak strona pozwana zajęła w tym względzie w zasadzie bierne stanowisko. Nie wskazała nawet powodom kto jest aktualnie właścicielem urządzeń przesyłowych. Okoliczność ta została ustalona dopiero w toku postępowania przed Sądem. W ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższe okoliczności świadczą o nielojalnej postawie strony pozwanej, która takim postępowaniem doprowadziła do zainicjowania sporu sądowego. Okoliczności te uzasadniają, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zastosowanie w sprawie art. 102 k.p.c. i nieobciążanie powodów, mimo zdecydowanej ich przegranej, kosztami procesu na rzecz strony pozwanej, co znalazło odzwierciedlenie w punkcie 2 tiret 2 wyroku.

W punkcie 3 wyroku Sąd Apelacyjny jako bezzasadną oddalił apelację strony pozwanej, z przyczyn wyżej opisanych.

W punkcie 4 wyroku orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego na zasadzie art. 98 k.p.c., zasądzając od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 1.370 zł, na którą składały się poniesione przez powodów: opłata sądowa od apelacji

– 469 zł i wynagrodzenie reprezentującego ich zawodowego pełnomocnika w kwocie 900 zł (§ 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych ...).